

Nog te vertalen trefwoorden in het Dialexicon Twents

31 januari 2018

A

adres zn.o {PLA GvdV: *De tweede, oude betekenis 'hulp' of 'bijstand' komt uit bron WNT. In derde betekenis, mogelijk als bijwoord, alleen aangetroffen in bron PLA. Dat kan dezelfde betekenis zijn als de tweede, als de vertaling van 'gen adres hebn an' eigenlijk 'niets hebben aan' is.* adres} = **1.** adres (woon-) **2.** hulp (bijstand, arch.); middel (om tot een doel te komen, arch.); **gen adres hebn an** {GvdV: *Als de vertaling hiervan 'niets hebben aan' is i.p.v. de gegeven vertaling, is de betekenis van 'adres' hierin de in bron WNT genoemde 'hulp' of 'bijstand'. Helaas is de bron niet gespecificeerd. Fra:adres=middel*} = geen boodschap hebben aan **3.** {PLA}

[en] veeders adres bw {PLA GvdV: *Er staat 'veeres adres' dat volgens HD 'verder' of 'voor het overige' betekent. In bron WDD komt het alleen in de eerste betekenis voor.*} = [en] voor het overige; [en] verder; [en] voor de rest; **en veeders adres mött ze mer verdan op tied nen pankookn** {PLA}; **en veeders adres nemt ze al t andere too, as ne toobate** {PLA}

allertied bw {DVN} = **[redacted]**; **dat woonder allertied** {DVN} = **[redacted]**

angeavn ww.s {ULT Roz TVH} = **1.** {TVH} aangeven (aanreiken); **geaf mie de schuppe is an** {TVH} **2.** {DWs OBs TVH} aangeven (bij politie, stadhuis of grenskantoor); **n keend angeavn** {TVH}; **t kiind, nen doadn angeavn op t gemeentehoes** {DWs} **3.** {Roz} **[redacted]**; **at dat buurken zik mear stil heul en op stea bleef stoan, gaf den hoond n oagnblik an** {Roz GvdV: *Aanslaan?*} **4.** {:HBo} opscheppen (pochen)

angoan ww.s {ULT MKb TW2 OD1 ADG :GD.EB} = **1.** aangaan; **ne wednschop angoan** {MKb} = een weddenschap aangaan; **wat geet oe an** {TW2} = wat mankeert je **2.** {WdH TVH} betreffen; horen aan; **[a]j woor op visiet goat dan geet t ok nich an [um aait met leuge haan an te komn zetn]** {DLL} = dan hoort het ook niet; **dat geet oe an** {:TV.4} = dat gaat je aan het hart; dat raakt je; **dit laand geet de groaf an** {TW2}; **doar geet oe niks van an** {TW2} = daar heb je niets mee te maken; **ik weet nich, wat [t] di-j angeet!** id {WdH} = ik snap niet, wat jou dat aangaat; **wat dat angeet** {TVH} = wat dat betreft; **wat disse dinge angeet** {ONH} = wat dit betreft; **wat goat di-j miene zaakn an?** {WdH} = waar bemoei je je mee?; **wee zol disse grond angoan?** {TVH} = wie zou de eigenaar van deze grond zijn? **3.** {ETD XJP TVH} beginnen; opkomen (van zaad); **dat gung [dan] an** {DmB:GEF THk} = zo gezegd zo gedaan; **dat zol angoan** {THk} = zo gezegd zo gedaan; **de boeskoolplaantn goat ni best an** {TVH} = de koolplanten willen niet groeien; **de school geet an** {TW2} = de school begint; **deur de wek as de fabriekn an en oet gungn** {XJP}; **doar is t um met angoan** {TVH} = daar is het bij hem mee begonnen; **goa an!** ur {WdH} = vooruit!; kom op!; **goa an, vrouw, t wördt tied veur ons** {HVG}; **goat an!** ur {WRD} = toe!; vooruit!; kom op!; **hii löt zich**

aardig wat angoan *ov* {HWv} = hij verbeeldt zich nogal wat; **hoo goa ik dat an** {OD2} = hoe los ik dat op; ?; **t is em reukeloos an-egoan** {ETD} = hij is plotseling ziek geworden; **wanneer is t um an-egoan** {ETD} = wanneer is hij ziek geworden; **wat geet oe an** {WRD} = wat bezielt je; wat haal je in je hoofd **4.** {HWv TAb TVH} tekeergaan; opspelen; lawaai maken; tieren (schelden); herrie trappen; **angoan as n ketnhoond** {DWS} = erg tekeergaan; **angoan op** {WTD} = tekeergaan tegen (iemand); **goa t toch nich zoo an** {SBC} = schreeuw toch niet zo; ?; **heur dee börsels ees angoan, t geet der of astetoo** {TAb}; **ie mot ni zoo angoan** {TVH}; **schreeuwn en angoan** = razen en tieren; **t angoan as n dolhoes** {DWS} = erg tekeergaan; **t angoan of ze peerdevlees hebt getn** {SHK} = erg tekeergaan; **t naar angoan** {THK} = erg tekeergaan; **wat geet den vriejer t an** {WSK}; **wat goa'j t toch an** {TVH} = wat maak je toch een herrie; **wat goat't de kiender an id** {HWv} = wat gaan de kinderen tekeer **5.** {JbO:GKu TVH} werken (hard); opschieten (voortmaken); **goat [mer] an ur** {MKb TW2} = vooruit [maar] **6.** {WS3 TVH} op bezoek gaan (ergens onderweg, te voet); langsgaan (lopend); **angoan bie** {TVH} = bezoeken (kort); **wi'j eavn bie de smid angoan?** {TVH} = wil je even naar de smid lopen? **7.** {:GD.EB} aan tafel gaan; aanschuiven (om te eten) **8.** {DOB} doorgaan (verder); **veer maand hef dat zoo angoan** {DOB} **9.** {IT4} voorop gaan; **too, goa mer an [wiej komt wa noa] ur** {IT4} = gaat u maar voor **10.** {HWv} _____ ; **wat geet em toch an dat e zoo greuts döt** {HWv} = wat verbeeldt hij zich toch dat hij zo trots doet **anplearn ww.z** {aanpleuren} = _____ (met ballen, bij het 'holtuutn') **anstriek zn.m** {Rbb aanstrijk} = _____ **avlam zn** = _____ (jongensspel)

B

baakoo zn.v {WTD GvdV: *Uit 'baarkoo', een drachtige koe? Het volgende woord in de lijst is 'baar'. De benaming 'bahco' voor Engelse sleutel ontstond pas in de 20e eeuw. baarkoe*} = _____

bake zn {bake MNe:bake=zijde varkensvlees|varken} = _____

be-erdigen ww.z {ETD ABa: *De plechtigheid die voor de begrafenis plaatsvindt in de Roomse kerk.*} = _____

beand zn.m {TWA:ALH} = _____ ; **dan kochn hee zich nen beand kaant kloor etn biejk mekaar** {TWA:ALH}

beddeloagn zn.n {TWG} = _____ ; **mooi stroo um in ber te legn op de beddeloagn** {TWG}

bejagd ww.d {DAG} = _____ ; **en wat oeze noabers angeet, doar is jandorie ok al weinig an bejagd** {DAG} = _____

bele zn = _____ (kruid)

belegn ww.s = _____ ; **dat zal ik wal belegn** = _____

besloetn ww.s = **1.** besluiten; **zee warn beslotn** {OMJ} = ze hadden besloten **2.** {OLA}

_____ ; jufferkes met den toetn, dee woln den heer besloetn {OLA} =

_____ ;
bi-j-al-deen *bw* {Grt} = _____ ; umsgeliex asda'j bi-j-al-deen i-j tögnswoordig
et gelukke hebt van keend te wean {Grt} = _____

bi-jnde *zn.v* {WTD} = _____

bidbroder *zn.m* {ND1} = _____

bik *zn.m* {WTD TWG} = 1. gat (in het ijs); wak (in het ijs geslagen); et bik in t ies {WTD} 2. {TWG}
hakmes 3. {WS3} _____ ; nen bik holt {WS3} = een perceel hout

bil.le *zn.v* {DWs MKb TNW Trw} = 1. {DWs MKb TNW Trw} dij (-been); de biln bie j mekaar
smietn {:SS.3} = gaan vrijen; naar bed gaan (met elkaar); ne bil in de heugte beurn {THk} = een
been optillen; ?; teuge zoo dik as mien bille zint deur de wind kats ofknapt 2. bil (half zitvlak)

3. _____ ; bil van ne meid *zn.v* {TWG} = onverschillig meisje

bis *zn* {HWv} = _____ ; ne bis oaver zich hebn *ov* {HWv} =

Boalhörstboern *zn.n* {DWs} = _____

boekappel *zn.m* {TLG GvdV: *Geen voorvorm van 'boekel' (beukenoot) zoals 'eerdappel' van 'eerpel'. Verg. 'ekkel' met Oudhoogduits 'eihhila' (vrucht van de eik). Daarbij gebruikt Alida Leurink elders voor Ned. 'beuk' de vormen 'buek' en 'buk'. Volgens de verklarende woordenlijst 'waarschijnlijk een appel die van binnen rot is'.*} = _____

boerdeuze *zn.v* {YT2} = _____

boermiene *zn* {DVT JSch: *Als er in zo'n boerschap iemand armlastig werd, stond men hem toe, door de boerschap te trekken en bij een 'tweepeerds' boer 14 dagen, bij een 'eenpeerds' boer 8 dagen en bij de kleine 'leu' drie dagen te verblijven en daar als huisgenoot mee te leven en mee te arbeiden. Zo'n persoon kreeg dan b.v. den bijnaam van 'Boermine'.*} = _____

bonke *zn.v* {KLM} = _____ ; de bonkn vuur vleugn onder de toafel hen en
weer {OTI}; oonze koo, dee pronke, dat was zönne bonke {KLM} = _____

bönn *ww.z* {OrT} = _____

börselmoal *zn.o* = _____

braandtrommeler *zn.m* {TwC:HK} = _____ ; nen braandtrommeler met ne
grote tromme {TwC:HK}

broedskoeker *zn.m* {:GBa.4} = _____ ; raarn broedskoeker *ov* {:GBa.4} =
mafkees; rare snuiter; malloot

brulleftnbidder *zn.m* {DAG} = _____ ; hee mos mei doch tot brulleftnbidder
of brulleftnneuger nemn {DAG}

D

dakrichel *zn* {OTW} = _____

dauwdeampken zn.k {JbT:GJtV} = _____

demie zn {OrT Fra:demie=half} = _____

deun.e zn.v = 1. {WTD DNS DLL} deun; wijs; melodietje; **dan zung ik mien heugste deunken** ov {TWA:HK} = dan zong ik het hoogste lied; **da's t daarde deuntjen veur n zölfdn cent** ov {IMF:GBV}

= _____ ; **jongeleu wilt wal geerne n deunken goan trouwen** {DAG} 2. {DT1 DWs Ksw Fln} humeur; **beste | good op de deun.e wean** {HWv THk IO1 HTZ TWG Fln} = in een goed humeur zijn; goede zin hebben; vrolijk en opgewekt zijn; goedgehumeurd zijn; in zijn schik zijn; **deun hebn an** {TWG} = plezier hebben aan; genieten van; **good op de deuntjes wean** {TWG} = in een goed humeur zijn; goede zin hebben; vrolijk en opgewekt zijn; goedgehumeurd zijn; in zijn schik zijn; **good op deun wean** {Alg} = in een goed humeur zijn; goede zin hebben; vrolijk en opgewekt zijn; goedgehumeurd zijn; in zijn schik zijn; **good te deun wean** {DWs} = in een goed humeur zijn; goede zin hebben; vrolijk en opgewekt zijn; goedgehumeurd zijn; in zijn schik zijn; **naar bes op de deun wean** {Ksw}; **op de deun** {WPT} = op streek; goedgehumeurd; **van de deun** {WPT} = overstuur; van streek 3. _____ ; **doar zöl i-j deune van beleavn [wat dat hendig geet]** = _____

deurlocht zn = _____

doalkoezn ww.z {ND1 ALH: *En wie weet nog wat 'doalkoezn' is? 'Ie hadn der in elk geval nen duftigen tak vuur te bewearkn.'* GvdV: *Moet dit niet 'daalkoezn' zijn?* GvdV: *Verg. 'kettelkoezn' en 'voddekoezn'.*} = _____

dode zn {OLA} = _____ ; **now koomp, noa dode, hee tot ziene straf weerum** {OLA}

doffe zn.v {SZG GvdV: *Verg. Gronings van 1783 'dofte' (tweezitsbank) in bron DmB:19.126.*} = 1. kerk (neg.); **ik mot van miene olders weer noor de doffe hen** {SZG} 2. {DWm}

_____ ; **op de doffe goan zitn** {DWm} = _____

dönneknuppel zn.m {WTD} = _____

doodstuver zn.m = _____

doonderbreef zn.m {Rbb donderbrief} = _____

dotter zn.m {Alg} = 1. {Alg} dotterbloem 2. {DVT} _____ (verbouwd om de olie, met grover stengel en zwaarder korrel dan de huttentut)

drängeln ww.z {Alg} = _____

dreewörps bb {JbT:HJD} = _____ ; **n dreewörps keuls pötjen** {JbT:HJD} = _____

drengeln ww.z {TTT:AL} = _____ ; **[da'k] altied drengel noar de daaltn, nummer nerig hoger vleeg** {TTT:AL}

drieffol zn.m {DNS KVE SZG TVH} = 1. drijftol 2. {IO2} _____ ; **den breur was net zonn kortn drieffol as dat kaplöantjen** ov {IO2} = _____ ; **den veldgriezn drieffol** {IO2}

drildroad zn.o {TWA:JWH} = _____ ; **Gait Drildroad [de snieder]** en.m {TWA:JWH}

drungparti-j zn.v {OTU} = _____
dubbelkes-wegken zn.k {DWS} = _____
duurgetimmerd bb {:GvdV.3} = _____ (bijv. een boerderij)
dwelhoorn zn.o {DWS} = _____

E

earf zn {JbT:HK} = _____
earpelrekke zn.n {TLS:HJtM} = _____ ; **van luk earpelrekke en oalde slatn
maakn wiej oaver de baank nen naa mooie teant** {TLS:HJtM} = _____
eekklopn ww.z {TwC:HK} = _____
egnbrood zn.o {WPT} = _____
eiklöasken zn.k {=ej-klöösk&.n ZKV} = _____
esse zn.v {WTD GvdV: *Er is geen vertaling, maar wel een aanwijzing dat het een grondstof
betreft'. Mogelijk ook potas (caliumcarbonaat).*} = _____ (grondstof) → **asse**
(specie)
estraid bb {WbO WTD ASa:streka=dapper|grootmoedig} = _____ ; **estraid**
[good] {WbO WTD} = welgemoed

F

fiedeldomdeine kn {OLA} = _____ ; **den vluggen striekstok geet lostig van
fiedeldomdeine** {OLA}
fien bb {=fieen TBr Grt ULT KVE DWS MKb Alg JbT:JWS AEI NND ND1} = **1.** {TBr} fijn (niet grof);
pieterig (van handschrift); dun (van gestalte); broos; zwak (tenger); **fien van but** {DWS} = tenger
gebouwd; **fien van tronie** {OD2} = _____ ; **fien zaand** {ND1} = fijn zand; **fiene
dan** {DWS} = spar (boom); **fiene vrucht** zn.n = groenten; **fiene waar** {TLL}; **fienn reagn** zn.m =
motregen; **den mot wal met fien stroa ankonn veur t streain ov** {ND1} = die moet wel aan veel,
vooral dure wensen voldoen; **n fien keend|kiind** {Grt DWS} = een tenger kind; **ne fiene locht**
{ND1} = een lichte geur; **ne fiene noal** {DWS}; **ne fiene stem** {IO2 ND1} = een zachte, hoge stem;
t is n fien jungske, t anhoaldn hoast nich weerd {TVT}; **zoo fien as rag** {DT1} = ragfijn; **zoo fien as
sokker** {IO1} = erg fijn **2.** {VAE:HJE} secuur (gemaakt); precies (gemaakt); **dat hoalt is fien van
droad** {DbH:HS1}; **de fiene maneern hebn** {WdH} = goede manieren hebben; **n grof buis in stea
van nen fienn jas** {VAE:HJE}; **oaveral t fiene van wiln ov** {OD1} = overal het fijne van willen
weten; **t koomp der fien op an** {OD2 NND} = het komt erg precies **3.** fijn (-gevoelig); **fien in n
moond** {JbO:GKu} = genuanceerd; ?; **fien kiekn** {:GvdV.JRo} = nauw kijken; **fien op n taand** {PLA

OD2 JbT:HK TVH ND1 NND HSS} = kieskeurig (met eten); **fien van gevoel** *bw* = fijngevoelig; **dat meanske wil aait t rech fiene wetn** {ND1} = zij wil altijd alle details horen; zij wil altijd alles heel precies weten; **ne fiene zearte** {ND1} = een scherpe pijn; **nen fienn meneer**; **t koomp der hear nog wal fiien bie** {ND1} = ze is erg kieskeurig en kritisch; **t stek um ni zoo fiien** {TVH} = het komt niet zo precies; **um good - heel fiien te luustern** {AZJ} = om goed - heel nauwkeurig te luisteren

4. {WdH} _____ ; **al fiien west? zon betjen** {WdH}

fleagn *ww.z* {WTD GvdV: *In bron WTD staat 'fläagen'. Zwak ww. dus geen variant van 'vleegn' (vliegen).*} = _____

flikker *zn.m* {IMF:GBV} = _____ (scheldwoord); **dow dooin flikker!** {IMF:GBV}

flitkergrei *zn.o* {JbT:BP} = _____ ; **dat flitkergrei op twee raar** {JbT:BP} = die bromfietsen (hum.)

Flodder-Wietsken *en.m* {JbT:HJD} = _____ (muzikant)

flosken *ww.z* {WPT PJT: *Vlotten?*} = _____

foezelschap *zn.o* = _____

fos *kn* = _____ ; **en... fos!.. doar he'j ne vlamme van wonder en geweld**

fronthoorn *zn.m* {OrT GvdV: *Jongerentaal voor 'neus'?*} = _____

G

galgtuug *zn.o* {OLA} = _____

gammeln *ww.z* = _____

gauweln *ww.z* {DVN} = _____ ; **ie ligt veur zon leeg teufelken te kroepn op de knee, as knien veur n voerbak, en ie gauwelt oe doar wee** {DVN}

geazelköpken *zn.k* {OSW} = _____ (dicht.)

gegriet *zn.o* {DAG GvdV: *Zetfout 'gegriet' i.p.v. 'gegrien'?*} = _____ ; **dat zal oe en kinder gereer en geliep, en gegriet en een balkeri-je ofgeevn, krek of de werreld mot vergoan** {DAG}

gehouter *zn.o* {TwP:HSp} = _____ ; **dat was n gehouter en geloop deur mekaar hen** {TwP:HSp}

gekkelik *bb* = _____

geknebbel *zn.o* {OTI} = _____ ; **dan was t huuln en geknebbel zoo weer over** {OTI}

geloat *zn.o* {OTV MOM IT4 GvdV: *Bij tweede betekenis verg. 'gevat'.*} = **1.** {OTV MOM} gelaat **2.** {IT4} _____ ; **der is völ geloat in** {IT4} = _____

gemeier *zn.o* {JbT:WtH} = _____ ; **gin gemier of gemeier** {JbT:WtH}

ges *bb* {DVN} = _____ ; **n jungskn, zoo van n joar of zes, de eugkes kloar en ges** {DVN} = _____

getingel *zn.o* {JB.6} = _____

gevat zn.o {IT4 GvdV: Verg. 'geloat'.} = _____ ; **doar zit völ gevat in** {IT4} = _____

gieselslag zn.m {Elc} = _____

göageles {WTD GvdV: Eig. 'göagels' als meervoud van 'göagel'?} = _____

goal bb {DvO:GJE} = _____ ; **noar t goale mark op t Ven** {DvO:GJE}

goaldblauw bb {Fln} = _____ ; **n goaldblauw kneupken** {Fln}

gods-bermink ur {DmB:AvB GvdV: Verb. van 'godsbearmelik'?} = _____

gods-bermt ur {DmB:AvB GvdV: Verb. van 'godsbearmhertig'?} = _____

gömmig bb {WTD GvdV: In bron WTD in verband gebracht met 'gömn'. Van 'góm' (uit Franse stofnaam 'gomme') was umlaut 'gummig' te verwachten.} = _____

gop zn.m {=gòp :GvdV.2 GvdV: Afgeleid van meervoud 'göppe'. MNe:gope=manen van een paard?} = _____ ; **de halvn göppe, dee ok meestparts tot Sunt-Joapik [in de wiemn] bleavn hangn** {JbT:HK}

grafgreundeken zn.k {OLA} = _____ ; **doar sprung t hundeken in t**

grafgreundeken, woe deper of t sprung, woe hoger zien stärtjen de locht in gung {TWG} =

putboom (als oplossing van een raadsel); **door sprung n heundeken in et grafgreundeken, woe deper dat et sprung, woe hoger zien stärtken noar n hemmel gung** {OLA} = putboom (als oplossing van een raadsel)

greun bb {OTV OYD HWV IT1:MXO DT1 TAW DWs MKb OD2 :HJA.4} = 1. groen; **greun en gel van**

venienigheid|venien {DNs}; **greunn weg** {DmB:WHD} = landweg; onverharde weg; **nen greunn**

mirweenter vn {TVT} = een groene kerst (zonder sneeuw); **t schient oet n greunn id** {KVE} = het is groenachtig; **t wör|wordn um greun en gel vuur de oogn** {TLL OMJ}; **wat greuns** {DOB} = iets groens

2. onervaren; **[nen schoolmeester] in de greunn joarn aw** {PLA} = aan het begin van zijn carrière; **greunn gaperd [van ne jong]** {TVT DWs HTZ} = snoever (onervaren); verwaande kwast;

hee is zoo greun as grös {YTN} = hij is erg onervaren; het is een groentje

3. {ETD WPT IT1:MXO DWs SIP LEB} ongekookt (ei, spek, karnemelk); rauw (ei, aardappel, vlees); ongebakken (spek);

onrijp; **greun spek** {DmB:HBe DWs}; **greun vet** {:ABL.4} = rauw vet; **greun vleis|vleisch** {IT1:MXO}

= rauw vlees; **n greun ei** {KVE} = een rauw ei; **nog greun** {NTW} = nog niet rijp; **watleu broekt ze**

lever greun {LEB} = sommigen lusten ze liever rauw

4. {WS3 ETD WPT DWs} verwaand; trots (overdreven); hovaardig; **nen gröann gek** {WPT} = een verwaande kwast; **nen gruunn gek** {ETD}

= een verwaande kwast; **zik greun maakn** {WbO} = het haantje spelen

5. {WbO} _____ ; **gruun wordn** {WbO} = vergrammen

gröaiigheid zn.v {DmB:HBe Rbb GvdV: Vertaling 'groeizaamheid' (Dijkhuis, Buursink) volgt niet uit het zinsverband, omdat het een aandoening betreft waar leverkruid tegen zou helpen.

Groeikoorts c.q. -stuipen? Zie ook 'gröaln'.} = _____ ; **veur de gröaiigheid nem**

iej leaverkroed oet de weide, veur de hardlievigheid wilde zure {DmB:HBe}

gummieboordjen zn.k {OMJ} = _____ (scheldwoord)

H

haal-mi-j-de-koekoek *ur* = _____

haalfum *bb* {Fln} = _____ ; **woar at de wölfdaakn stopn en de haalfumme pandaakn begönn** {Fln}

hagelbeeld *zn.o* {IO2} = _____ ; **doar stun n hagelbeeld an de weg, t was n oald steenn beeld** {IO2}

hak.ke *zn.v* {MKb TNW NND} = **1.** hiel; hak (van schoen); **dat löp oe op de haken** *ov* = je moet opschieten; je moet je haasten; **de haken der in zetn** *ov* {TAW} = er vandoor gaan; vluchten (neg.); **de haken in t zaand zetn** *ov* = tegenstribbelen; **de haken loatn zeen** *ov* {DbH Rbb} = er vandoor gaan; vluchten (neg.); er liever niets mee te maken willen hebben; **de haken nemn** *ov* {LEB} = er vandoor gaan; weglopen; **de hoond gung oons op de haken** {OLA} = de hond liep vlak achter ons; **ene kort op de haken zitn** *ov* {NTW} = iemand dicht op de hielen zitten; **hii hef wat an de haken had** *ov* {HWv} = hij heeft iets uitgespookt; hij heeft zich wat te gemaakt; **iets um de haken hebn** *ov* {HWv} = iets te doen hebben; **met de haken oaver n sloot** *ov* {OKh} = met de hakken over de sloot; ternauwernood (iets behalen); **op de ächtstn hak.ke stoan** *ov* {IO1} =

_____ ; **op de haken zitn** *ov* {MKb TWG} = op de hielen zitten; achtervolgen; **spitse häkskes** {JbT:BP} = naaldhakjes; **t hef nich wat um [de] haken** *ov* {OrT} = het heeft niets om het lijf; het stelt weinig voor; **um haken hebn** {DvN} = te doen hebben; **wat bieje de haken hebn** *ov* {OD2 TWG} = iets uitspoken; meemaken (actief); **wat hef dat um de haken** *ov* {HWv} = wat heeft dat te betekenen; **wel de haken zeen loatn** *ov* = iemand dumpen; iemand verlaten (neg.); **zee gaf eer nen schop, dat eer de haken in n nek vleugn** {WdH} = _____ ; **zik de hak.ke nich kapot loopn** *ov* = liever lui dan moe zijn **2.** {DbH WPT :BWi.4} hakwerktuig (bv. voor baggerturf); houweel **3.** {NTW} _____ (deel van een zeisblad)

half *zn.m* {HWv} = _____ ; **ze haalt ow alns in n half** *ov* {HWv} = men maakt je wat wijs

hambrook *zn.o* {DVT} = _____

hamerzeln *zn.n* {HSS} = _____ (onderdeel van paardentuig)

handlichtig *bb* = _____

handslag *zn.m* {IMF:GBV} = _____ ; **[op deenders] handslag begoan** {IMF:GBV} = _____

handvleuglig *bb* = _____ ; **handvleuglig knungelwark**

haroaver *zn.m* = _____ ; **in n haroaver doon** = _____

he'kke st heb ikke {JV.6} ; **angoan van he'kke diej wat zol ik diej** {JV.6} =

_____ → **hebn** *ww.s*

hebbeding *zn.o* = _____

heedstiksken *zn.k* {DmB:HBe TVT} = _____ (kleine grijze heidevogel die in een kuiltje in de grond nestelt)

heender *zn.m* {NTW} = **1.** hinder; **dat eerste hinder zet e zoo gauw nich op zied** {DNs} **2.** {WTD}

heernbaan zn.v {WS3} =

hegnpotn zn.n {DWS} =

Heknkroak en.wo {HWv} = (in Hengelo, vroeger)

helder zn.m {OLA GvdV: Verg. zn. 'heller' in bron WTD. Uit 'heldeer' (duivel)? Maar wel mann. i.p.v. onz.} = ; **Jan den helder, de zwarte man** {OLA}

helheurig bb {XJP} =

helle zn.v {ULT GvdV: Afgekort als 'hell'. Mogelijk is dit een zetfout en wordt 'del.le' (deelvloer) bedoeld.} = ; **de neendeure in de hell' har-op** {ULT}

hen-joa ur {JbT:HK} =

Hendrienn en.m {OMJ} =

herejännink {GvdV: Samenvoegsel van uitroepen 'herejee' en 'ma'k bännink'? GHtV sluit dit woord echter, zoals elders bij tussenwerpsels, niet af met een uitroepteken.} =

het ur =

hettig bb {ND1} =

heu {OrT} = ; **nich heu** {OrT} =

heufdstool zn.m {THk Rbb} = bezit (totale); bezittingen (als bron van inkomsten); **a'j n aap binn**

hebt, a'j nich meer hoovt te wearkn, dan kö'j in own heufdstool goan zitn, zoonder da'j ow

hoovt te schaamn {Rbb} = ; **an n heufdstool mu'j nich an komn** {TW2} =

je moet je uitstaand kapitaal niet antasten; **zienn heufdstool mag wal in de tachtigdoeznd**

daalder loopn {THk} = zijn bezit is misschien wel honderdtwintigduizend gulden waard

heuimasiene zn.v {TwC:JAR} = ; **ne grös- en heuimasiene zit der bi'j um neet an** {TwC:JAR}

heuispringer zn.m {DbH THk DNS} = 1. sprinkhaan 2. {IO2} ; **zoo**

zeutjes-an wördn hee dikke möatjes met de drie heuispringers {IO2}

Hille en.m {BSH} =

Hoazn-scholte en.m {OrT} =

hoazntuk zn.m =

hobbel zn.m {OEA} = ; **de botter is in n hobbel** {OEA} = er kan geen boter uit de melk getrokken worden (door onweer of een andere oorzaak)

hobn zn {HWv} =

hoek.e zn.v {Fri:hokse=knieholve Ysl:huka=hurken Ger:huk=buigen} = 1. {OEA WbO HWv TEG Roz DWS MKb Fln} hurk (-zit, knieholve); hurken; **huukken slindern** {DWS} = gehurkt glijden (op een glijbaan); **huukken zitn** {DWS} = op de hurken zitten (in kindertaal); **huuksken sliern** {TVH} =

gehurkt glijden (op ijs); **huukskes gliedn** {TVH} = gehurkt glijden (op ijs); **in de hoek** {KVE DWS} =

op z'n | de hurken; gehurkt; **in | op de hoek | hoekn zitn** {OEA WbO WS3 HWv TEG Roz MKb Fln

Ysl:húka=hurken} = op de hurken zitten; gehurkt zitten; **op de hoek | hoekn goan ww.s** {OBS} =

hurken; **op de hoek** {DT1 OKh} = op z'n | de hurken; gehurkt; **op de hoeke** {OTI} = op de hurken

2. {NTW TWb:WHD} **huig**; **wel de hoek lichtn ov** {TWb:WHD} = iemand geld aftroggelen 3.
 _____ ; i-j kann ook 'op de mete doon', met en zonder t huuksken of den zak
 {ODM} = _____
hoesheugte zn.v {PLA} = _____ ; i-j valt der ne hoesheugte in, a'j der zoo in
springt {PLA}
hoesulk zn.m {ABC} = _____
hökkeligheid zn.v {NND} = _____
hoksn ww.z {GHtV: *Spel tussen boerenjongens*. Fri:hokse=knieholve} = _____
holbanstok zn.m {DmB:GO} = _____
hollakeetjen zn.k {PLA} = _____ (oude dans)
hondegood zn.o {DAG} = _____ ; **Franzoozn keunt ja loopn as jonge kieftn en**
patrieshoonder. dat hondegood wil zich nich eegn, zekt de leu. t mot der leep oetzeen, noa.r
dat de krante schrif {DAG}
hoo bw {BSH ULT TwA:JWH Roz MKb OD1 TVH Znl} = hoe; **[t schiensel in de kamer wördn] al**
woe körter {DNs} = steeds korter; **hoo at vw** {HTZ} = hoe (als vw.); **hoo dat zoo?** *ur* = hoezo?; **hoo**
korter hoo lever {TVH} = hoe korter hoe liever; **hoo länger [hoo] meer bw** = hoe langer hoe
 meer; **hoo niedser now den brommerd stek** {SHK} = hoe vinniger de bromvlieg steekt; **hoo of**
vw {TEG HKV MKb OMJ} = hoe (als vw.); **en of hoo of wat** {Dio} = _____ ; **hoo**
meer t sikske tegnsparteln woo keuner Dieks der op wör {Roz} = hoe meer het geitje
 tegnspartelde hoe driester Dieks werd; **ja, boo het e ook a wier?** = _____ ; n
haazn kwam woo langer woo korter bi-j {TLL}; **now wee'k nich woo of wat** {Roz}; **t wördn al**
woe drokker {HVG} = het werd steeds drukker; **vrömd egoan Gait, hoo dat zoo?** {TwA:JWH} =
 hoezo vreemd gegaan?; **wiej leupn woe vuur woe duur op n plas an** {THk} =
 _____ ; **woe t der an too gung** {TV.4}; **woe was t dan a'j ..** {IO2} = hoe zou het
 zijn als je | jullie ..; **woo dan** {HWv} = hoe dan; **woo dat** {ULT} = hoe; **woo geet t der too?** = hoe
 gaat het?; **woo is dat kumn?** {HWv} = hoe is dat gekomen?; **woo is t met de vrouw?** {TVT} = hoe
 is het met de bevalling?; **ze wusn nich meer woo ze t hadn** {TLL} = _____
hoog bb {DT1 MKb} = 1. hoog; **hoog doon | proatn** {OD2 AZJ NND} = deftig praten (Nederlands);
hoog oet n haals doon ov {:HF.3} = deftig Nederlands praten; **hoog water zn.o** = vloed; **hoog |**
hoge hebn = waarderen (zeer); koesteren; hoog aanslaan; **as t zoo hoge in de fiene toonn gung,**
dan wördn t um benauwd {DNs} = als het zoo hoog opliep dan kreeg hij het benauwd; ?; **a't ni**
hoge of leage wil ov {TVH} = als het echt niet anders kan; **a't op t heugste löp** {TVH} = als de
 nood aan de man komt; **bi-j hoog en leeg betuugn** {DNs} = bij hoog en bij laag beweren; niet
 zien zitten (van een persoon); **dat za zoo hoge neet loopn** {NTW} = dat zal zo'n vaart niet lopen;
dee har n kop ook zoo hoog op stökn {DNs} = die deed ook zo uit de hoogte; **heugere school**
zn.v {OD1} = hogere school; **hoge kiekn ov** {TWG} = uit de hoogte doen; **hoge weurde ov** {OD1} =
 deftige woorden; ?; **hoogn heer** {THk} = hoge piet; kopstuk; hoge ome; invloedrijke persoon; **ik**
heb ne nooit hoge had {OBs} = ik heb hem nooit vertrouwd; **nich hoog | hoge hebn** {MKb OrT} =
 niet hoog aanslaan; niet waarderen (van een persoon); **t hoogste feest** {OLA} = het belangrijkste

feest (kerst); **t hoge in n kop hebn** {DNs} = veel verbeelding hebben; het hoog in de bol hebben; **t hoge woord mos der oet** {TVH} = hij moest bekennen; **t is hoog|hoge tied** {DNs TEG} = het is hoog tijd; het is meer dan tijd; **t is hoge tied** {TVH} = het is hoog tijd; **t löp um te hoge** {TVH} = het wordt hem te duur; **t was a hoge vespertied** {HTZ} = het was al lang vespertijd; **t wördt hoge tied** {HTZ} = het wordt hoog tijd; **t zat eer hoog in n hals** {DNs} = ze had een brok in de keel; **te hoog te peerd zitn ov** {OD1} = _____ ; **van hoge** {NVA} = van een hoogte; **wel [hoge] oaver n kop kiekn** {Roz OKh} = op iemand neerkijken; **zee kik hoge oaver, mar koopt vaste nog lege daal gz** {BJB:GJtB} = _____ **2. omhoog; hoog hoaldn** {OSN} = omhoog houden

Hoognhein zn = _____ (drank in 1877)

hörnen ww.z = _____ (van de streep af, bij het 'holtuutn')

hosseposn ww.z {=hóss&pósn WTD GvdV: *In bron WTD staat ook nog 'hósse póssée'.*} = _____

hotjepotjen ww.z {OSW} = _____

huurn ww.z {OTV DT1 KVE Roz TVH ND1 GvdV: *In de bet. 'hoeden' eig. 'huedn'.*} = **1. huren 2.** {Roz OD2} in dienst nemen; inhuren **3.** erg nieuwsgierig zijn **4.** {IO2} _____ ;

Jeustken, dat zoo huurd har en van angst in de koel wol springn dow t mos opkonn, was as invalide weer kumn {IO2} **5.** {:HBo.4} hoeden (van dieren); **de knecht mos de scheup huurn** {:HBo.4}

I

illuminatie zn.v {HVG} = _____ ; **diene löchte hef aait öllie, stek n neuze mer deur t venster, dan is de illuminatie kloar** {HVG GvdV: *Zie 'illumineern' voor het voorafgaande.*}

illumineern ww.z {HVG} = _____ ; **dat is eerst n paar, dat vin i-j in gen twintig boerschopn - egnlik mos t hele dorp illumineern** {HVG}; **ik veur mien kop wil geern**

illumineern, as dow mi-j n neudigen öllie gifs {HVG GvdV: *Zie 'illuminatie' voor vervolg.*}

inpotn ww.z {SZG} = _____ (bij het hartenjagen)

inpressig bb {GvdV: *Verg. 'eenpästig'.*} = _____

J

jachteri-j zn.v {TEG} = _____

jan-hindert-mie-nog-too ur {WBG} = _____

jö ur {WTD GvdV: *Hier niet als 'jeu' weergegeven, omdat JHB anders wel 'jöö' had gespeld, net als 'blöö' en 'höö' voor 'bleu' en 'heu'.*} = _____ ; **hort jö!** ur {WTD} = _____

joa-nich *ur* {Roz} =

joartie *zn* {OrT GvdV: *Eig. 'joartied' (jaargedachtenis)? Geen vert. in bron OrT.*} =

joorsgebet *zn.o* {DWs} = ; **t peerd steet op t joorsgebet** {DWs} =

K

kabaaf *ur* {DvO:HJD GvdV: *Hetzelfde woord staat voor de karnavalskreet 'alaaf' in Reininghausen (D.). De Gorenaar Bennie Jansen heeft de bijnaam Bennie Kabaaf.*} = ; **t**

gezegde van "kabaaf_'k_heb_wegge" was dan neet van de loch {DvO:HJD}

kakelwals *zn.m* {Viz:JT} =

kantrecht *bb* {JbT:JWH} = 1. kantrecht (van constructie) 2. (van uiterlijk)

Katnhook *zn.m* {HWv DmB:BHo} = 1. (straat in Hengelo, vroeger) 2. {DmB:BHo} (bij Albergen)

keerl *ur* = (neg.); **oo keerl toch** = goh (tegen man); dat is fijn voor je (tegen man)

keernmelkspot *zn.m* =

kerkesproake *zn.v* {RIJ GvdV: *In Rijssen was 'koarkesproake' te verwachten.*} =

kettel-könnink-roondum *zn.m* {DWs WHD: *Eind 19e eeuw in Denekamp veel gespeeld.*} = (jongensspel); **kettel-könnink-roondum doon|spöln**

kieftnbelt *zn.v* {DVT} =

kiek-in-n-pot *zn.m* =

Kieke-Beernd *en.m* {PLA GHTV: *Oldenzaal 1815. HK: Oet Hokseberge.*} =

kinderkluit *zn* {IO2} =

kleaveken *zn.k* {DTR} = (van een ploeg) → **klaavn**

kleetn *ww.z* {LJW:MZ/roondkleetn GvdV: *Uit 'kletern'?*} =

kleibultn *zn.n* {OrT} =

kleistern *ww.z* {OMJ} = ; **dat ding kleistert der duur, wat?** {OMJ}

kleuf *zn* {WTD} =

kleutkeerlken *zn.o* {BJB:GJtB} =

klinktoafel *zn.v* {TTT:FvC} = ; tafel (..)

klodderbuis *zn.o* =

klootkoeze *zn.v* =

kluin *zn* {OrT} =

klungelschold zn.v {SHK} = _____ ; waart oe vuur duurtoch en klungelschold
gz {SHK}

klunger zn {OrT} = _____

klungerie zn.v {OrT} = _____

kluw zn.o {WTD IO1 KVE DWs HLB: Stads 'kluw' en 'klubn' uit Ned. 'kluwen' met de klinker nog van 'klugn'.} = 1. kluwen (garen); knot (wol); dan löp dat kluw vanzölvn wa n moal of = _____ 2. kermis (drukte); n Gronauer kluw {OD1} = de Gronause kermis; n Gronause klubn {JGJP.6} = de Gronause kermis 3. _____ ; n kluw van nen keerl {DWs} = _____

knapkook zn.v {OrT} = _____

kneae zn {=knèè& HWv GvdV: Knieën?} = _____

knebbeln ww.z {OTI} = _____

knewwelbut zn.n {Rbb} = _____

knibbel zn {Ksw} = _____ ; t in de knibbel smieten {Ksw} = ruzie krijgen; onenigheid krijgen

kniepn ww.s {=kniepm DVT DT1 KVE DWs MKb Tlr ADG ND1} = 1. knijpen; hee zat um te kniepn za'k oe verteln = hij was toch bang; in n arm kniepn {DWs}; Jan kneap t woonder in de bors en kelle {ULT} = _____ 2. dwars zitten (probleem); as et zol kniepn en wier kniepn dan ... {JSw.7}; as t [um] knip [en wier knip] {DLL OMJ OD1 TVH SG2 NND} = als het erop aan komt; als puntje bij paaltje komt; in slechte tijden; as t der kneep en wierkneep {JbO:GKu} = als het erop aankwam; as|at t knip en weer knip {DWs Rbb}; hee knip em {DWs} = hij zit in de penarie; hij zit in de rats; n kniepnnd probleem = een nijpend probleem; wat knip oe = wat zit je dwars 3. melken (..) 4. {DWs} vriezen (hard); t knip em {DWs} = het vriest dat het kraakt 5. {DWs} minder gewicht geven bij het wegen van winkelwaar 6. {Ksw} _____ (bij het klootschieten); nich slingern, ook nich kniepn boavn n elboam, meer scheetn met n lösn arm {Ksw} 7. {TAS} grazen (op schrale weide); de beeste loopt te kniepn {TAS}

knöllrig bb = _____

knolnoornd zn.m {=knòln-òòrnd DNS} = _____

knotnbelt zn {DVT} = _____

knuffel zn.m {DVJ} = _____ ; t [tuutken] holdt al tuffels in zien knuffels {DVJ} = _____

knuppelkook zn.v {OrT GvdV: Paalvormige koek of koek in doek geknoopt? Verg. het veel latere 'knuppelstoetn'.} = _____

koape zn {EVT} = _____ ; de spekkoarn met ribn, schinkn, met n halve koape {EVT} = _____

koezeköppe zn.n = _____

köknpungelken zn.k {HVG} = _____ ; de jongste maagd, t köknpungelken {HVG}

koksdeure zn.v {DvO:GJE} = _____ ; de koksdeure gung los {DvO:GJE}

kössel *zn* {WTD} = _____

kösselink *zn* {WTD} = _____

kotte *zn* {=kótt& OTV GvdV: *Andere klinker dan 'korter' of 'kotersted' in bron DbH.*} = _____

kraikewipn *ww.z* {LtO} = _____ (spel)

kreenksmietn *ww.s* = _____

krentnkökker *zn.m* {OrT GvdV: *Verg. 'kroomnkökker'. Geen vert. in bron OrT.*} = _____

kroeseke *zn.v* = _____

krömmelig *bb* {YT2} = _____ ; **oalde leu wordt mangs wat krömmelig** {YT2}

kuierbasse *zn.v* {HWv} = _____

kuite *zn.v* {OTV} = _____

kulekoonte *zn.v* {BJB:GJtB} = _____

kulle *zn.v* {OTV GvdV: *Zelfde als 'kölle' (bles)?*} = _____

kwakebreur *zn.m* {BJB:GJtB} = _____ ; **ne kwakebreur van ne jong** {BJB:GJtB}

kweakegat *zn.o* {VMn} = _____

kwiksteerts *zn.n* {BSH GvdV: *Vernederlandste kwikstaarten?* HD vertaalt 'kwiksteert' in bron MDT met 'ongedurig, opgedirkt persoon'. In Twente is een staart 'nen stert' (meervoud 'sterste') of 'nen start'.} = _____

L

lakse *zn.v* {NTW} = _____ ; **oarns ne lakse van ehad hebn** {NTW} = ergens een knauw van gekregen hebben

leagern *zn.n* {OD2} = _____

leeuwrikslachn *zn.o* {HVG} = _____

leidekker *zn.v* {DT1} = _____ (vogelsoort)

leipeerdkes *zn.kn* {DWs} = _____ (van een weefgetouw)

lek *bb* {SHK} = 1. lek; **n baand lek hebn** *id* = een lekke band hebben; **n baand is lek** {DWs} = de band is lek 2. _____ ; **was e van t perceel? hee keek zoo lek** {HWv}

lekkers *zn.o* {KVE TVH SG1 NND} = 1. lekkers; snoepgoed; **met al dat lekkers op n kraagn ov** {Fln} = met al die decoraties (hum.); **t is mie wat lekkers** *ur* {TVH} = het is waardeloos (minachtend) 2. _____ (gerecht)

leuperslöp *zn.m* = _____

liemgarde *zn.v* = _____

loer *bb* {:JWB.MZ} = _____ ; **t is loer weer** {LJW:MZ} = het is veranderlijk weer; het is niet helder (weer)

loer *zn.v* {=loee.r TLL KVE DLL DWs OrT Dev:lure Hrd:lure} = 1. doek (om pasgeborene op te

leggen of in te pakken); **dicht inspeald in nen pak van ne dikke, stieve loer** {DLL}; **doar hank de loere nog op n bos** {DmB:AvB} = daar zullen nog wel meer kinderen geboren worden; **doar hank de loere op n bos** {DmB:AvB} = daar is een pasgeboren kind; **ik loa mij gin loern legn** {MOM} = ik laat me niet in de luren leggen; **nem dat grote luur in ber** = _____; **zik in de luurn loatn legn ov** {DOB} **2. luier** (van flanel) **3. _____** (persoon); **alle jonkers, alle boern, alle dokters, alle loern, al domheers en studentn, alle deerns, alle ventn long-en-leaver zn.v** {JbT:HK} = _____
loondörsker zn.m {TWG} = _____
losvleegn ww.s = _____; **as t losvlög** = _____
löt zn.v = _____; **de lötte loatn hangn ov** {YTN} = beginnen te huilen

M

maakselding zn.o {JbT:WtH} = _____; **den Twentschen kloot, dat maakselding van lood en hoalt** {JbT:WtH}
maneer zn.v {=m&nii.r !neer THk DT1 TLL TEG Roz DWs OMJ OD2 GvdV: *Spelling in bron THk en bron DLL als 'maneer' suggereert klemtoon op eerste lettergreep.*} = **1.** manier; wijze (manier, melodie); **gin manere van doon** {ULT} = geen manier van doen; **ieder hef ziene maneer** {IO1} = iedereen doet het op zijn eigen manier; **is dat ne maneer van doon!** {DWs}; **met maneern as nen halfwasn jachthond** {HVG}; **nen aandere maniere was de kreentnstuutjes op de toafel te zetn** aw {DvO:HJD}; **net op manere as** {TLL} = net als bij; **op zonne maneer** {DLL} = op zo'n manier; zo; op die wijze **2. _____**; **n kwarteier veur veier spölt et Hasselse deier met n groot maneer op t klaveier**
mannarink ob {DAG} = _____; **jandomie hale, Greetken! 'k leuve vast doe woast nog deur al dee ledebeukskes, dee den Heer kort scheurt, joa manks ok wal es van mannarink bit, nog nen rieke broet, wat ik die zegge** {DAG} = _____
mansspan zn.o {TwA:GBV} = _____; **[op de kämpe stun de rouw a] n mansspan hoge** {TwA:GBV} = manshoog; ?
marsekop zn.m = _____
matsvotn zn.m = _____ (scheldwoord)
meike {OrT} = _____
meiklökkes zn.kn {HVG} = _____
Mennie en.m {DWs} = _____
metn-Jan en.m {OrT} = _____
metvoddeken ww.z = _____
middagwilkömste zn.v {Roz} = _____
miegelapn zn.m = _____ (scheldwoord)
missie zn.v {IO1 OD2} = _____; **ne missie hoaldn** {OD2}

moad *zn.m* {DmB:EJHS GvdV: *Het originele handschrift kan misschien uitwijzen of hier 'moat' of 'snoad' is bedoeld.*} = _____ ; **wieders was der nen plagnich met n zölfdn**
moad, t blad speciaal doarvuur maakt {DmB:EJHS}
moanhöltjen *zn.k* {GHtV: *Iets bij de maan gestolen.*} = _____
moatband *zn.m* {JbT:JWH} = _____ ; **n stuksken oet n moatband knipn**
 {JbT:JWH}
moatroader *zn.m* {OD2} = _____ ; **woor opmakers zint, zint ok moatroaders**
gz {OD2}
moddrateurlampe *zn.v* = _____ (met pomp)
mode {=mood& OTV GvdV: *Is dit 'moe' voor 'vermoeid'?*} = _____
moer *zn.o* {TWG} = _____ ; **dat losse moer** {TWG} = _____
mokn *ww.z* {OrT} = _____
mönne *zn* = _____ (scheldwoord)
moorgrond *zn* {DmB:EJHS} = _____ ; **woar venne en moorgrond nog nich**
dikke genog was vuur torfstekn {DmB:EJHS}
moosken = _____
motholle *zn.v* {GvdV: *Mogelijk Achterhoeks, door G.H. te Velthuis uit zijn geboorteplaats Neede meegenomen. Als 'moetholle' bekend in Borculo en Zieuwent. Fri:holle=hoofd*} = bewaarplaats (geheim); **hee hev t in de motholle** {DmB:ABe} = _____
motorweark *zn.o* {NND} = _____
muurvak *zn.o* {OD1} = _____

N

naakndeersken *zn.k* {=naaknt-ii.rsk&.n WdH TWG} = **1.** {IO2} _____ ; **as n**
naakndeersken {IO2} = zonder bruidsschat; met het kale gat **2.** {TWG YTN} sneeuwkllokje;
galanthus (nivalis)
naliend {WTD GvdV: *Eig. 'naliednd'?*} = _____
navveltuutken *zn.k* = _____
nerig *bb* {WbO WS3 HWv THk Znb Alg} = **1.** ijverig; nijver; bedrijvig; druk in de weer; werkzaam;
 naarstig; **nerig an t .ww** {NTW} = druk bezig met het .ww; vlijtig aan het .ww **2.** {DVN}
 _____ ; **n kop hangt nearig daal** {DVN} = _____
netwaark *zn.o* {DWm} = _____
niejsköttelig *bb* {GvdV.GKr} = _____
noaschoevn *ww.s* {HVG} = _____ ; **zee har met beide han toogrepn en de**
andern hadn met beide han noascheuvn - allenig dat ze t nich zoo bliekn leutn {HVG}
nochnsen *bw* {GvdV: *Te vertalen met 's ochtends' of '(toen) nog'?* GHtV geeft geen vertaling.} =

O

oaldeerweerd *bn* {OLA} = _____ ; **oonzn oaldeerweerdn kearkntoordn op de markt** {OLA}

oalwegns *bw* {HWv GvdV: Verg. 'alwegns'.} = _____

Oarndjoost-huze *zn.n* = _____

Oele-Joan *en.m* {OLA} = _____

oetbloarn *ww.z* {Kdm GvdV: *Uitventen c.q. mee te koop lopen? Of zelfde als 'oetbladdern' (uitkramen)?*} = _____ ; **dat e studeerd hef, hoof e nich oet te bloarn** {Kdm} = _____

oethaaln *ww.z* {DT1 Ksw TVH} = **1.** overheen kunnen; ? **2.** uithalen; **oethaaln** {OD2 TVH} = eieren rapen (uit de legnesten) **3.** legen; **ne henne oethaaln** {TVH} = een geslachte kip schoonmaken; **nuste oethaaln** {TVH} = nesten verstoren; **we goat hen markloawnust oethaaln** {HBo} **4.** {OKh} uitwijken (voor) **5.** flikken; **t haalt | helt niks meer oet** {TVH} = het heeft geen zin meer; het leidt tot niets; **wat oethaaln** {TVH} = iets doen wat niet mag; **zol t wat oethaaln?** {TVH} = zou het nut hebben? **6.** {SZG} _____ (bij het hartenjagen)

oetlign *ww.s* {VMn} = _____ ; **zo a'j doar ligh oet te ligh** {VMn}

oetrebbein *ww.z* {OrT GvdV: *Eig. '[der] oet rebbein' of zelfde als 'oetreppein'?*} = _____

oetschötn *ww* {GV3:JtM GvdV: Verg. 'oetscheetn'.} = _____ ; **den ooldn was der oet-eschött** {GV3:JtM} = zijn vader was dood; ?

ofdekn *ww.z* {Elc Roz} = **1.** afdekken **2.** {Elc} _____

ofgenieds *bb* = _____

ofgetrökn *bb* {HWv} = _____ ; **ofgetrökn oetzeen** {HWv}

ofjasser *zn.m* {Ned:afgejast=afgeraffeld} = _____

ofleazn *ww.s* {SHK} = _____

oflegn *ww.s* {OrT OKh TVH Znl} = **1.** afleggen; **nen eed oflegn** {LEB} = een eed afleggen; **t oflegn ov** {ADG} = doodgaan; overlijden; sterven **2.** {GK.3} afgeven (van de bal); **leg toch of!** {GK.3} **3.** {JB.7} _____ ; **eerpel oflegn** {JB.7} = _____

ofslepn *ww.z* {OrT} = _____

ofwiezig *bb* {DT2 HDu:aberweis} = _____

ol *bw* {BVM GvdV: *Verband met 'oalweg'?*} = _____ ; **of mos men ol met stried en pien duur t lastig leavn trekn?** {BVM}

ölliekeukkes *zn.kn* {WdH} = _____

onabig *bb* {YT2} = _____

onhögge *bw* {!on WTD GvdV: *Betekenis 'tegen de zin'? Verg. 'högge' (heug).*} = _____

oondermestn *ww.z* {NND} = _____

oondervnt *zn.m* {DWS} = _____

oonzel *zn.m* = _____ (scheldwoord)

opgehounn *bn* {TVT Dre:ophouwen=voor de kop slaan van een dier om het te genezen van draaiziekte} = _____ ; **der bieij loopn as ne opgehouwne koo** {TVT} = er haveloos bij lopen

opstootn *ww.s* {Roz} = **1.** opbreken (van eten); oprispen; **t etn stöt mie op** {DWS} **2.** {Roz} _____ ; **wel zal em de boonn opstootn** {Roz} = _____

optrekn *ww.s* {WS3 THk IO2 TAb OD2 NTW TWG} = **1.** optrekken; ophalen (neus, schouders, net); ophijsen; omhoogtrekken; fronsen (van de wenkbrauwen); **de melk optrekn** *ov* {HWv HTZ} = minder scheutig worden; niets meer geven (melk, van een koe); zich terugtrekken; zijn belofte niet nakomen **2.** {WS3 IO2} grootbrengen; opvoeden; opleiden; fokken (aan-); **dan kan 'k mi-j nen knech optrekn** {IO2} = dan ik hem tot mijn knecht opleiden; **kinder optrekn** {OKh}; **nen oprökn westerling** {:GvdV.WM} = een geboren westerling; **t optrekn tot n good menske** {IO2} **3.** zich begeven; **optrekn met** {TAb} = verzorgen (iemand); aandacht schenken (iemand); zich voortdurend bezighouden met (iemand); **optrekn teagn** {MKb OD2} = oprukken tegen **4.** {TLL} bouwen (van een huis); **n paar verdeping hoge zeent ze oet stevig baksteenn messelweark opetrokn** {TLL} **5.** {TPI} _____ ; **zee was hilmoal wit oprökn** {IO2} = ze was lijkkleek

ot *ur* {DWS TAb} = _____ ; **ot bot kat rad vat** *gz* {=ót_bót} = aftelversje; **ot bot kat vort** *gz* {=ót_bót_kat_vót DWS TAb JB: *Het eenvoudigste en meest bekende aftelrijmpje.*} = aftelversje

P

p *zn.m* {=pee} = _____ ; **doar köj nen p vuur zegn** {DOB} = daar kun je donder op zeggen; **doar wi'k ow nen p vuur zegn** {DOB} = dat kan ik je verzekeren

pak-an *zn* {DLL} = _____ ; **nen duftigen jongn knech met pik in de knuuste en pak-an in de mouwn** {DLL}

pastoorkökn *zn.v* {PLA} = _____

Paul-met-n-stok *zn* = _____ (drank in 1877)

pealt *ww.t3* {Ksw} = _____

permeteern *ww.z* {DmB:HtHa Fra:?} = _____ ; **vake ha' zien moder um ebid en permeteerd, dat e toch zundaagns in hoes zol blievn** {DmB:HtHa}

peuke *zn.v* {WTD} = _____ ; **in de peuke** {WTD} = _____
(term in balspel)

pfoe *ur* = _____

piepkann *zn.n* {HVG Dre:piepkan=zuigfles|tuitlampje|tuitkan} = _____

(vrucht)

piepsnot zn {OrT GvdV: *Piet Snot of pijpvocht? Geen vert. in bron OrT.*} =

piesmaker zn.m {ABI: *Waarsch. afgeleid van Eng. 'piece' (stuk). Een stuk garen was een haspel vol.*} =

pildrop zn.o {DWS} =

pil.le zn.v {OD2 OKh JbT:BP NTW Gro:pil=arts} = **1.** pil; **witte pille** zn.v = sigaret **2.** {TVH BVM} homp (roggebrood); dikke plak (roggebrood); stuk (dikke pannenkoek); **doarnoa neamp elk ne pil van n schöttel** {BVM}; **ne pille brood** {HWv} = een dikke plak roggebrood **3.** {TVH} hoeveelheid (groot); **ne beste pille lop** {:GVo.4} = een flink eind gelopen; **ne pil drop** {:TJK.4} = een flink stuk veterdrop; **ne pille drop vuur dropswater** {JbT:HJD} **4.** {OD2} arts (huis-); dokter; **de pil** ov {OD1 NND} = de dokter; **oonze pil** {OD2} = onze dokter **5.** {DVN}

; **ne laamp met glaazn pilkes, dee pingeln now en dan** {DVN} =

plak-of ur {ODM:HBe} =

plakker zn.m {MDT} =

plakn ww.z {WS3 WTD TVH SHK} = **1.** plakken **2.** liefkozende klopjes geven (van een dier); **nen hoond op de kop plakn** {TVH} **3.** {SHK} opplakken (van rentezegels voor de

oudedagsvoorziening) **4.** {MOM} ; **dat bie j mekoar plakn is zoo keenderachtig** {MOM GvdV: *Verg. 'oetplakn'.*} **5.** {WS3} plat slaan (van grond met spade)

plat bb {DNs TLL Znl} = **1.** plat (vlak); **plat as ne plaanke** {TwA:HK} = erg plat (zonder borsten);

plat hounn ww.s {MKb} = platslaan; **de plat haand** {Znl} = de vlakke hand; **zoa plat as nen**

pankookn {DWS} = erg plat **2.** ; **plat vort zegn** {TVT} =

; **vuur plat loopn** {TVT} = doelloos rondlopen; **vuur|veur plat** {TVT OTt:BR} = vergeefs; voor niets (zonder resultaat); voor spek en bonen **3.** {DNs} plat (in dialect);

platte dichters {DNs} = dialectdichters; **platte sproak** zn.v {ULT HVG} = streektaal; **platte stukke**

{TLL}; **achter t platte** {PLA} = achter het dialectwoord; **Cato Elderink dee platte stukkes in n**

Bants schreef {TLS:JB}; **hee kuiern hoge en plat deur mekaar, net noar t um pasn - de meester**

kuiern teegn de pastoor aait hoog Hollandsch oet respekt, en met de leu plat {WdH}; 'k zer t

meer plat = ik zeg het maar in dialect; **ne mooie platte sprökke** {PLA}; **oonze platte sproake**

{BLV} = ons dialect; onze streektaal; **t meuste was, dat e plat sprök met de leu** {AZJ}; **wi-j hebt**

twee taaln, plat Twents en hoog Hollands {HVG}

plonsken ww.z {TVT} =

ploogreuwkes zn.kn {TWG GvdV: *Zelfde als van 'ploogroo'.*} = (van een ploeg)

ploogroo zn.n {TWG GvdV: *Eig. 'ploog-roodn' (roeden)? Zelfde als 'ploogreuwkes'.*} =

(van een ploeg)

plos zn.m {WTD} = ; **op den plos** {WTD} =

pluuspantoffel zn {HVG} =

poeterhaann *zn.m* {Rbb} = _____ ; **nen oelnveerschen poeterhaann** {Rbb} = _____

polnstoater *zn.m* {BTT :GK.3 GvdV: *In bron BTT is de laatste n in 'pollenstoaten' waarschijnlijk een tikfout van de redacteur.*} = _____ ; **t was nen raarn polnstoater, den keerl** {BTT}

Polsie-fabriek *zn* {Slb} = _____

pooi {GvdV: *Niet duidelijk is wat 'pik' en het verder onbekende 'pooi' hierin precies zijn. Ook van de hier gegeven vertaling is niet zeker of deze als vertaling is bedoeld of als een andere tegenstelling m.b.t. spelden. Ned:pooi=dronk*} = _____ ; **pik en pooi** = scherp en stomp (van spelden)

porkstromme *zn.v* {GvdV: *GJHD vertaalt dit met 'koekjestrommel'. Meer voor de hand ligt 'puddingvorm'.*} = _____

posns *zn.n* {DOB} = _____

potjuffer *zn.v* {MOM} = _____

potneger *zn.m* {DWS} = _____ ; **zoa zwart as nen potneger** {DWS} = erg zwart (van uiterlijk); **pikzwart** (van uiterlijk)

pots *zn* {GvdV: *Zie ook 'potswitse'*.} = _____ ; **[heelmoals] in pots** {Elc HVG} =

mooi gekleed; **döanig in pots** {IO2}; **um acht uur wadn wiej present, natuurlik in pots** {MKb};

wat zi'j in pots {Elc} = wat zie je er mooi uit; **zee was [mooi] in pots as n opgemaakt bötterken**

{THk HVG} = ze zag er piekfijn uit; **zik in pots maakn** {WdH} = zich opmaken; zich mooi maken

pötzig *bb* {:HJW.6} = _____ ; **hee was nich groot, eerder wat pötzig, mer zoo sterk as nen leeuw** {:HJW.6}

prakkezerig *bb* = _____ ; **ie bunt prakkezerig**

prikn *zn.n* {DWS} = _____ ; **wat et wie vanmiddag? prikn met viegn** *gz* {DWS}

proatebuul *zn.m* = _____ (scheldwoord)

promp *bb* {TVT} = _____ ; **promp op ziene zaakn pasn** {TVT}

pronke *zn.v* {KLM} = _____ ; **oonze koo, dee pronke, dat was zönne bonke** {KLM} = _____

propndreain *zn.o* {TWG} = **1.** {TWG} _____ (van een kolders paard) **2.**

{:AdH :BKI} propjes maken voor een plofhout

puurn *ww.z* {WTD GvdV: *In Ned. 'peuren' (peuteren) of 'puren' (zuiveren)?*} = _____

R

reateldiink *zn.o* {TEG} = _____ ; **wat verbeeldt dat blikskaterse reateldiink zik wa** {TEG}

repn *ww.z* {OLA} = _____ ; **zik zoonder ophoaldn repn** {OLA} = _____

ringpreekn *ww.z* {TwC:HK} = _____ ; **nen dominee den net as vroger hen**
ringpreekn gung {TwC:HK}
rits-rats *kn* {WZG} = _____
roalaand *zn.o* {:TV.3 TV: *Mogelijk uit 'Roaterslaand', land van 'De Roter' (bijnaam)? In Haakbergen is een 'roabos'.*} = _____
rondummehen *bw* {UDH} = _____
rongn *ww* {DWs} = _____
roodbluiers *zn.n* = _____
roodheuke *zn.v* {MOM} = _____ ; **was t ow dee roodheuke achternoa loopn,**
ik zegge di-j van nee {MOM} = _____
roodnat *zn.o* = _____ ; **stiefselpork en roodnat**
rooi *zn* {JbT:GJtV} = _____ ; **n mooi heukken met zwoare rooi en greune**
beukn {JbT:GJtV} = _____
rooin *ww.z* {DT1 Roz WRD TVH Znl :MXB.4} = **1.** {DT1 Znl} rooien (van gewas) **2.** {WRD TVH} klaarspelen **3.** {WBG} _____ ; **den godsganschelikh dag zit e op t loodn**
bönneken en rooin, of der ook wat veurvält {WBG}
rosn *ww.z* {=ròsn DWs LEB} = **1.** roskammen; rossen **2.** {BSH} afrossen; onder handen nemen **3.** _____ ; **dat left dat rost dat burst** *gz*
rösseln *ww.z* {WTD} = _____
rotsjwans *zn.m* {OrT HDu:rotschwanz=roodstaartje} = _____
rouwklaagn *zn.o* {OAO:GBe} = _____
rouwklaagsters *zn.n* {OAO:GBe} = _____
rouwklagers *zn.n* {DmB:JB} = _____
ruker *zn.m* {OTV} = _____
Ruunbergerwold *en.l* {OLA} = _____

S

scharp *zn.o* {OD1 GvdV: *Branderig gevoel?*} = _____ ; **een van de beeste har**
scharp of zoa in t gesleunsel {OD1} = _____
scheefbeen *zn.m* {BSH} = _____ ; **nen scheefbeen dea as onwies löp** {BSH}
scheefbek *zn.m* {SHK} = _____
scheefhakke *zn.v* {DAG SHK :RO.4} = _____ (persoon); hak (schuin afgesleten);
den oldn scheefhakke {DAG}; **rech is rech, har scheefhakke zeg, har toch ne scheefhakke had** {:RO.4}
scheeld *zn.o* {TLL WRD TWG} = **1.** schild **2.** {TWG} _____ (van een koe)
schephuve *zn.v* {IOI} = _____

scheuke {OTV} = _____
schieschoon *bb* = _____ ; **en meer zukke schieschone tale** = en meer van die mooie praatjes
schiiinknhak *zn.v* {DWs} = _____
schimmelwage *zn.v* {IO2} = _____
schinhond *zn.m* {GvdV: *Eig. 'afgestroopte hond'?*} = _____ (scheldwoord)
schoal.e *zn.v* = **1.** schaal; schotel (groot); **met de schoale goan** *ov* {TVH} = collecteren; **van de schoale vretn** *ov* {TVH} = _____ **2.** {HWv} weegschaal; **nich al te nauw op de schoale nemn** *ov* {TVk:JWS} = niet al te nauw nemen; met een korrel zout nemen; **op de schoal.e zetn** {OD2} = wegen; op de weegschaal zetten **3.** {DWs} buitenste planken waarin een boom wordt gezaagd **4.** {DNs DWs} peul; **de schoaln van de boann** {DWs}; **de schooln van de boonn** {DNs} **5.** {TwA:JWH} _____ ; **hee greep doar n iezern ding um doarmet den boer n paar aain oaver zien schoaln te geevn** {TwA:JWH}
schoer *bw* {WTD} = _____ ; **schoer loopn** {WTD} = _____
scholkroed *zn.o* {GvdV: *Vert. met 'schorrekruid' (kustplant) ligt niet voor de hand.*} = _____
schooiersjonge *zn.v* {DAG} = _____
schoomakerspinn *zn.n* {=schoomaak&rs-pinn DWs} = _____
schopn *zn.m* {=schòpm WTD} = _____
schötte *zn.v* {BOD NTW TVH} = **1.** scheut (pijn-); **ne schötte in de zied** {TVH} = een stekende pijn in de zij **2.** _____ ; **weelde schötte** *zn.v* {BOD GvdV: *JWL legt verband met 'schoot'.*} = vrouw (lichtzinnig, neg.); slet
schouterman *zn.m* {OD1} = _____
schram *zn.m* {WTD} = _____
schrobberd *zn.m* {DWs} = _____ (scheldwoord); **nen riekn schrobberd** {DWs}
siezn *ww.z* {OEA .OEA: *Een touw, dat om een spil slangswijze naar boven gedraaid is, naar beneden schuiven zodat het cirkelswijze om den spil opeensluit.*} = _____
slauwbarg *zn.m* = _____ (scheldwoord)
slichtvol *bb* = _____
slieker *zn.m* {=slieek&r GvdV: *Fig. voor slijmerd of koe die voor het kalven slijm afscheidt? Zie 'sliekn'. Verg. 'slierkerd'.*} = _____
sliep *bb* {WTD} = _____ ; **sliep oetlopen** {WTD} = _____
slierik *zn* {WTD} = _____
slierkerd *zn.m* {WTD GvdV: *Eig. 'slierkerd' of 'slieker.d' (met lange ie)?*} = _____
slipbuis *zn.o* {OvT} = _____
slipjas *zn.m* {IO1 OD2} = **1.** pandjesjas **2.** {OMJ} _____ (scheldwoord)
sloan *ww.s* {=Ens:slòòn | EnL:slòan ULT DT1 KVE Tlr TVH ND1} = **1.** slaan; **an n pot sloan** *ov* {TVH} = alarm slaan; overdreven jammeren; **dan sloog i-j ow de haan in mekaar** {TEG} =

_____ ; **dow sleuts, hei sleut** {KVE}; **et sleet mi-j in de been der van** {OLA} =
 _____ ; **met n start sloan** *ww.s* {TVH} = kwispelen; **nen neagel mö'j op n kop**
sloan en ne jonge der um *gz* {PLA}; **öllie sloan** *ww.s* {TVH} = olie maken (uit zaad); **t sleug eer op**
de mage {DNs} = haar maag raakte ervan overstuur; **zik sloan [as arme duvel]** {TVH} = vechten
 (met elkaar); **zik der duurhen sloan** {TWG} = zich er doorheen slaan **2.** {DT1} luiden (van een
 klok); **t sleug veer|tien uur** {HVG} = de klok sloeg vier|tien uur **3.** kloppen (hart); **n pols slöt** =
 de pols klopt **4.** slaan (van een vink); **sloan dat t zoo kettern** {THk} **5.** _____ ;
n rook sleug um om n kop {HVG}
slöarweark *zn.o* {WNG} = _____
slokkerig *bb* {WTD} = _____
slöttel *zn.m* {WS3 OTV HWv ULT DT1 KVE DWs OHT TVH} = **1.** sleutel; **Engelsn slöttel** *zn.m* {DWs}
 = Engelse sleutel; **n slöttel van de deur|kast** {DWs} **2.** _____ (koperen ring
 aan zadelkussen) **3.** {VBB} wig (door ankerbalkpen achter de gebintstijl) **4.** {Rbb} knalsleutel
 (oude sleutel waarvan het holle uiteinde werd gevuld met luciferkruit of 'pleerdöpkes' en die
 m.b.v. een slagspijker en een touwtje tot ontploffing werd gebracht door het geheel tegen een
 muur te slingeren)
sluitn *ww* {OTV} = _____
slupperd *zn.m* {OrT} = _____
smealk *bb* {DT1} = _____
smederiej *zn.v* {NOH} = _____
smeerdonder *zn.m* {UFS} = _____
smeuke *zn.v* {WTD GvdV: *Grondwoord van 'smeuksken'?*} = _____
smiegeln *ww.z* = _____ ; **smiegelend kik e zoo noar t peerd**
smodde-Joapik *zn.m* = _____
smokkelvaatjen *zn.k* {MKb} = _____
smoonzeln *zn.m* {DmB:EJHS} = _____ ; **Dientjen smoonzelt luk vuur zik hen**
en zeg niks {DmB:EJHS}
smudderig *bb* {:JWB.6} = _____
snellap *zn.v* {TEG} = _____ ; **dan leuv'k da'k di-j de snellap der ees**
oolderwetsch vuur hen deu [wat i-j dan no] {TEG} = dan geloof ik dat ik je een ouderwets pak
 slaag zou geven
sneupster *zn.m* {BSH} = _____ → snoopster
sniers *bw* {HWv} = _____ ; **te wiers of te sniers** {HWv GvdV: *Plaatselijke*
verbastering? Verg. 'te lier of te zwier' achter 'liede'.} = alles of niets
snöars *bb* {TAb snoers} = _____ ; **snöars touw** {TAb} = touw van ongetwijnde
 katoenen draden
snoevn *zn.n* {TwC:HK/snoewen} = _____ ; **van de dunn teuge of snoevn**
maakn ze takbusken van {TwC:HK}
soldoatnkoggel *zn.m* {DWs} = _____

sommes {WTD GvdV: *Eig. bw. 'soms'?*} =
spaltstok zn.m {TWG} = (van ploegtong)
span zn = ; **op span zitn** {OLA} =
spatern ww.z {WTD} =
spätteln ww.z {OLA GvdV: *Eig. 'spärteln' of 'sperteln' (spartelen) of Ned. spetteren?*} = ; **of et [kölken veur in t water] al spättelt, sputtert en sist** {OLA}
spek-Naads zn.m {OrT} =
sperienzoad zn.o {DmB:BtL/spe'rien-} =
spierhaakn zn.m {ABC} =
spierhoalt zn.o {TWG} =
spinkopvinger zn.n {DNs} =
spints zn.n {LtO} = ; **wie hadn spints of der gin kolwaaags stonn, dee as wie 's nachts konn strietsn** {LtO} =
spit zn.o {TLL TVT DWs NTW} = **1.** {TVT DWs} spit (lendenpijn); ischias; **t spit in de rug** {DWs}; **t spit wierum kriegn** {OD1} = zijn trekken thuis krijgen **2.** {TLL NTW} spit (braad-) **3.** {TwC:HK DWs} ; **den wol vaste t spit nog efkes brengn op de witn wieve eer spinmoal** {TwC:HK}; **t spit brengn [op ne spinvisiet]** {DWs ETM} = een dood dier op de gedekte tafel gooien tijdens een feest waar men niet uitgenodigd is **4.** {OAO} spies (arch.); lans (arch.)
spleet zn.m {WTD GvdV: *Ned. 'spleet' is vr. 'splete'.*} =
spleetn ww {BVM} = ; **t waarkvolk dat met vaste haand mos beaiteln en mos spleetn om al dee weerspönnige steen glad en bekwoam te houwn** {BVM}
spleute zn.v {WTD GvdV: *Eig. meervoud?*} =
splöatkrabn zn.n {NND} =
spree {WTD GvdV: *In bron WTD zonder lidwoord, kan i.p.v. spreeuw of spreï een bn. of bw. zijn voor 'uitgespreid'.*} =
staakneagel zn.m {DbH} =
stalbörstig bb {GvdV: *Verband met Ned. 'weerbarstig'? Van een dier dat uit de stal wil breken?*} =
stalbreenk zn.m =
stamhof zn.m =
stangeln zn.w {OTI} = ; **Popn Dientje leu heur beenn met de eigengebiede sajetsökkes tusn de danntäkkes hen en weer stangeln** {OTI}
stapper zn.m {WNG} =
stiefselpork zn.m = (soort pudding); **stiefselpork en roodnat**
stiftig bb {IT4 GvdV: *Eig. 'stichtig'?*} = ; **stiftig alleen** {IT4} = steeds alleen; **stiftig kiekn op** {IT4} =
stoade zn.3 {Elc} = ; **kom mi-j te stoade** {Elc} =
stoake zn.v {WTD} =
stob bw {WBG} = ; **dat is ook nich stob zoo wied** {WBG} = dat is ook

niet zo vreselijk ver

stoeter *zn.m* {OrT GvdV: *Stoethaspel?*} = _____

stofn *ww* {RIJ} = _____ ; **hee is hen stofn bie j de Pape** {RIJ GvdV: *Met 'de Pape' werden de bisschoppelijke bezittingen bedoeld bij het Oude Veer. Door deze uitspraak ontstond de benaming 'Paapnstoffer'.*} = _____

stölterig *bb* {WTD WMu:stöltig=talkachtig|vettig Bre:stöltern=struikelen} = _____

stompigheed *zn.v* {:BP.6} = _____ ; **wie hadn ait op tied n tuk wa trökn, want dan hol ie stompigheed** {:BP.6} = _____

stooltip *zn.m* {BLB} = _____ ; **zee nemt noar beheurn den stooltip vast, van ziede peers** {BLB}

strek.ke *zn.m* {THk} = _____ ; **de streake waarnemn** {TVH} = van de gelegenheid gebruikmaken; zijn slag slaan; **den strek waarnemn** {MKb} = van de gelegenheid gebruikmaken; zijn slag slaan; **n strekke waarnemn** {THk}

strekelpiepe *zn.v* {WTD} = _____

striedduvel *zn.m* {Ksw} = _____

striekeri-je *zn.v* {JbT:JWH} = _____ ; **dee dochter dee gin scheave beane of striekeri-je [langs t enkel] har te bedekn, mer good kantrecht was** {JbT:JWH}

striekn *zn.n* {JbT:JWH} = _____ ; **kromme bene of striekn langs t enkel wordt bedekt** {JbT:JWH} = _____

strietsn *ww.z* {LtO Ned:strietsen=inscheren|laag vliegen} = _____ ; **wie hadn spints of der gin kolnwaagns stonn, dee as wie 's nachts konn strietsn** {LtO} = _____

strooppillekes *zn.kn* {RIJ} = _____

stugge {OTV} = _____

Sunte-Peter-en-Paul *zn.m* {TLS:JB} = _____

Sunte-Stefnriedn *zn.o* {TLL} = _____ ; **ok t Sunter-Stefnriedn is oet de weg** {DvO:HJD}

suppeltoern *zn.n* {DAG} = _____

sus {WTD} = _____

T

teengänger *zn.m* {IO2} = _____ ; **dow mus mienn teengänger wean** {IO2}

teengängster *zn.v* {IO2} = _____

teekntaal *zn.v* {OD2} = _____

teksn *ww.z* {OrT} = _____

tepkn *ww.z* {WTD GvdV: *Eig. 'täpken' voor steeds kleine beetjes tappen?*} = _____

tepn *ww.z* {WTD} =

tetse *zn* {:GJL.6} = (gereedschap voor het vastslaan van beton)

Teune *en.m* {XBB} =

teute-de-teute *zn* {PLA} =

tiel *zn.m* {TVT WRD Ndu:tidel HDu:zeidel} = 1. {TVT} vlieggat (in bijenkorf); **hee zal wal an n tiel**

motn lostern *ov* {TVT} = hij zal wel thuisblijven om de bevalling af te wachten 2. {WRD}

; **an n tiel** {WRD} = op rijen (van korenschoven)

tier-an *bw* {OrT} = ; **tier-an doon** {OrT}

tip *zn.m* {HWv TVT OrT NTW :HBo.4} = 1. tip (top); tophoek; **de tipn van de pöalkes** {TWG}; **op n**

tip loopn *ov* {TVT} = pinken; lopen (waarbij een hak niet wordt gebruikt); **op n tip wonn** {OrT} =

2. {OrT} tip (hint) 3. {DTR} (van een ploeg)

4. {HWv :BWi.4 :HBo.4} perceel (meestal spits toelopend); **met dat tipken der bieje hef de**

Diekboer doar noe alns aneen lign {:BWi.4 :GLa.4}

tit *zn.m* = ; **de wichter zatn achter n put en hounn zich um eenn tit**

{GvdV: Oorspr. met rijm?}

tjalk *zn* {Rbb JB: Gebruikt bij de garenbehandeling in de sterkerij. Middel tegen winterhanden en -voeten.} =

töa-töa-töa *ur* {TEG Ned:tuttut?} = → **toa-toa-toa** *kn*

toakes *zn.m* = ; **in zienn blootn toakes** = in zijn blootje

toaschen *ww.z* =

toch-maar-zoo *ur* {WTD} = ; **van toch-maar-zoo** {WTD}

toenn *ww.z* {OrT GvdV: GHtV geeft 'toenen' als verklaring voor 'maren' en 'marren' dat Ned.

'meren' een boot of een dier vastleggen aan een paal betekent. Verg. 'toenpoal' en 'teurn'.} =

toet-a-twa *zn.o* {:WJCN.6 Por:tout à tois} =

toeteltate *zn* {WTD} =

tog *zn.m* {DT1 DWs OrT} = 1. toog (bedden-); overtrek (dekbed-) 2. {DWs}

; **de koo kwam vanzöls an n tog** {DWs} = de koe begon vanzelf melk te geven

toohaandeln *ww.z* {HTZ} =

tooksman *zn.m* {:GKr.4 GvdV: Verg. 'koosman'.} = (koosnaam); **iej zeent**

miej nen tooksman =

toos *bw* = ; **van toos of an** = sindsdien; ?

top *ur* {OLA} =

transparantn *zn.n* {HVG} =

trekn *zn.o* {IO2} = ; **n trekn gung oaver eer gezichte** {IO2}

trit *zn.m* {DWs GvdV: Met d of t aan het eind? Elders en oorsprong onbekend. Verg. 'drietnd don' (strontzat). Fri:dridze=drek} = ; **mooi in n trit** {DWs} = dronken (flink); in

de olie (dronken)

troannplas *zn.m* {VAE:HJE} = _____

trooste *zn* {ETD} = _____ ; **nich goed bie trooste** {ETD} = niet goed bij zijn verstand; simpel (dom)

Truudn *en.mv* {JbT:GJE} = _____

tsss *ur* {OBs GvdV: Verg. 'tus'.} = _____

tuks *bb* {WTD MNe:tuc=rakelings MNe:tuc=ruk|vervoering|list} = _____

tunn *ww.z* {OTV} = _____

tut-tut-tut *ur* = _____ ; **tut-tut-tut, wat zegn toch!**

tuul *zn.m* {=tuel WTD BSH KVE MDT} = **1.** tule (doorzichtige stof voor knipmutsen); **musse van tuul** = knipmuts; **nen streppel tuul** {BSH} = een strook tule; **t liekkleed van december .. dekt in grieze koalde tule .. ov** {Kkt} **2.** {WTD} _____ ; **op den tuul holdn** {WTD} = _____

tuunsel *zn.o* {NND} = _____

tuut *zn.v* {SBK} = _____ ; **op de tuut** {SBK} = op de loop

tweewörps *bb* {JbT:HJD} = _____ ; **n tweewörps keuls pötjen** {JbT:HJD} = _____

U

umher *bw* {GV3:JtM} = _____ ; **de kleinn jammerden umher** {GV3:JtM} = _____

umkomn *ww.s* {Roz DOB} = **1.** uitkomen (waar zijn); kloppen (waar zijn); **umkomn met** {Roz} = uitkomen met; **dat zal wa umkomn** {Roz} = dat zal wel waar zijn **2.** {Grt DOB} omkomen (verongelukken) **3.** {HWv} _____ ; **is doar wel umkömn** {HWv} = is daar iemand

ummeroadn *ww.s* {MOM} = _____ ; **ummeroadn, doar kan alle bedrog oonderduur goan, lever dan nog streuken trekn** {MOM}; **loa'w dan ummeroadn, allo, oppestoan** {MOM}

umspann *ww.z* {TEG BLV} = _____

V

vale *zn.v* {MDT :HvdB.4 Fra:voile Eng:veil=sluier} = **1.** voile; sluier (gezichts-) **2.** {MDT} _____

valscheermspringn *ww.s* {LtO} = _____ (spel)

vane *bn.v* {WTD GvdV: *Verb. van 'volgende'?*} = _____ ; **ne vane keer** {WTD} = _____

veddersmännekes *zn.kn* = _____ (arch.)

veerntocht *zn.o* {Dio} = _____

veitsn *ww.z* {Ksw} = _____ (bij het schaatspel)

vel *zn.o* {THk DT1 KVE DWs :GD.4} = **1.** vel; huid; **de veln vuur de oogn zakn loatn** *ov* = een tukje doen; gaan slapen; **gen vel in de keel hoaldn** *ov* {MKb} = geen stem overhouden (door te veel praten); **n vel op de tonge hebn** *ov* {NTW} = een beslagen tong hebben; **n vel veur de plätte hebn as 'n olifant veur de knee** {:GD.4} = een bord voor zijn kop hebben; zich nergens iets van aantrekken (neg.); hondsbrutaal zijn; **n vel vuur n kop hebn as nen olifant vuur de knene** {:GD.4} = een bord voor zijn kop hebben; zich nergens iets van aantrekken (neg.); hondsbrutaal zijn; **n dik vel hebn** *ov* {IO1} = zich nergens iets van aantrekken; **t vel oaver de oorn haaln** *ov* {DNs OD1} = afpersen; veel te duur laten betalen; **t vel verkoopn veur at n haazn in t strik zit** {DNs} = _____ ; **vrouwleu kwam mij nich an t vel** {XBB} = _____

2. {DOB DMp:JBo :GD.4} vrouw (brutaal); **[opa Naads war lest estornv] t voele vel** {DVN} = _____ ; **dat gemeen old vel; dat oalde vel** *id* {IO1} = dat oud vel; **dow oalde vel** *id* {IO2} = jij oud vel; **n vel van n wief, meer met n good bestoan** {DOB} **3.** {DWs} schil (van nieuwe aardappel); **t vel van de neie tuffel** {DWs}

vennevogel *zn.m* {ODM:DD} = _____ ; **t geluud van nen vennevogel schrikn eer op** {ODM:DD}

venpuud *zn.m* {NND} = _____

verbetterhoes *zn.o* {PLA} = _____

verbruln *ww.z* {Elc} = _____ ; **al zol i-j ow den naffel verbruln** {Elc}

vergetn *ww.s* {=v&getn !getn KVE DWs} = vergeten; **a'k oe zee, dan verget mij alns** {:GvdV.3 GvdV: *Zelfde bet. als 'dan geet mij alns of'.*} = _____ ; **dan wil oe t lachen wa vergetn** *ov* {TVH} = dan zal het lachen je vergaan; **dat was eer vergetn** {TLL} = dat was ze vergeten; **doar vergatn ze m ok nich** *ov* {:GvdV.3} = daar kwam hij niets tekort; **kö'w t vergetn?** *ur* = zand erover?; **t zal mij nooit vergetn** {ULT} = ik zal het nooit vergeten; **wat vergetn hebn** *id* {BSH HVG NND Znl} = iets vergeten zijn

verkladder *zn.m* {WTD} = _____

verkomn *ww.s* {ETD Grt DNs DLL DWs PLA} = **1.** verloren gaan; verdwijnen (met de tijd); verwaarloosd worden; **dee kiinder zeet der glad verkomn oet, de ooldn hebt ze verkomn loatn** {DWs}; **der in verkomn** {ETD THk Roz JbT:BP} = de draad kwijtraken; erin blijven; zich erin verslikken; **ie zoln der in verkomn** {JbT:BP}; **iej verkomt der in; in de oonzeri-j verkomn** {DLL} = _____ ; **in zien kuiern verkomn** {THk} = niet uit zijn woorden kunnen komen; **loatn verkomn** = verwaarlozen; verslonzen; **ne verkomne hoeshödinge** {DWs}; **waar met verkomn** {:GD.4} = ergens niet meer aan toekomen **2.** {LJW:MZ} _____ ; **dee leu bint der nog wa op verkömn, a'w eer reknt, zoo gedoan bint ze wa** {LJW:MZ} = ze stellen het zeer op prijs dat je iets voor hen meebrengt

verloeschen ww.z = _____

vermoedbraakn ww.z {WbO WTD EnC:JtM? KVE} = _____ ; [sik]

vermoedbraakn {KVE} = vermoeden (arch.); **dan vermoedbraakte, dat ..** {EnC:JtM?} = _____

vernemstig bb {WbO WS3 ULT THk TVT DLL DWs OTW PLA OrT TWG} = 1. intelligent (m.b.t. leren); schrander; bevattelijk (van geest); gauw begrijpend; pienter; vindingrijk; oplettend; scherpzinnig; snel (van begrip); **n vernemstig jeùngken** {DWs}; **nen vernemstigen kearl**; **op school was hee neet van de vernemstigen** {OKh} = op school kon hij niet zo goed meekomen; **t is n naar vernemstig** {:HvdB.4} = het is een zeer leergierig kind; **zoo vernemstig as nen vos** {TEG}

2. {DmB:HBe} _____ ; **n boernkoolblad helpt ok vernemstig a'j zweerderieje hebt** {DmB:HBe}

verschrokn bb {Alg} = _____

vertroan ww.d {Roz GvdV: Mogelijk 'vertroadn'.} = _____

vervatn ww.z {LIT} = _____ ; **hee was der heelmoal nich op vervat west [dat n meanschelevn van n eenn op n annern dag zoo kon verannern]** {LIT} = _____

verweerd bw {HVG} = _____ ; **ze keek um n luk verwonderd en verweerd an, asof ze nich recht wus wat der gebeurd was** {HVG}

verzet zn.o {TVT Fln LEB :GK.4} = 1. verzet (tandwielverhouding van fiets); **doarchter ha'j de vrouw: as aait in n völs te zwoar verzet** {LEB}; **n klean|groot verzet** {:GK.4} = een lage | hoge versnelling (numeriek) 2. {TVT} hypotheek; onderpand (bij een lening); **op nen losn leenbreef zet hee nich wat oet, wal met n verzet** {TVT} 3. {Fln} verzet (tegenstand) 4. {TWG}

_____ ; **biej verzet** bw {TWG} = beurtelings; om de beurt; **in t verzet doen** = achter elkaar doen 5. hoeveelheid garen die van de machine komt nadat de 'bayers' of 'cops' vol zijn gelopen (textielterm)

vesperklok zn.v {IO1} = _____

vestn zn.n {Alg} = _____

vetn ww.z {OLA} = _____ ; **as wi-j noar de markt mangs n henneken vet** {OLA} = _____

vetnavvel zn.m {:GvdV.BE} = _____

vette zn.o {Grt} = _____ ; **as ze zölvz meer t vette der eerde hebt** {VAE:HJE}; **een t vette van de eerde tooweanschen** {Grt GvdV: Er staat 'toewènschte'. Maar elders wel bv. 'toostaan'.} = _____

Veurbrook en.l {OTI} = _____ ; **in t Veurbrook** {OTI} = _____

veurdoarp zn.o {OD1} = _____

veurkooln {OrT} = _____

veurname zn.o {HVG} = _____ ; **n oaldn was dol op t veurname** {HVG}

vienknkloas zn.m {JbT:GJtV} = _____

vilder zn.m {:ABL.4 HDu:vilder Gro:vilderd=afzetter} = 1. vilder; slachter (koud-) 2.

_____ ; **as n oprechtvromn vilder** = _____

vivallera *ur* {HVG} = _____

Vlak *zn.o* {LtO} = _____ ; **bie spoor Zuud, an de Hoksbergerstroat, hadn wie nog noar t Vlak kekn (luchtofweergeschut), met de bek los hadn wie stoan te loern noar dee Blitsmädel dee dee dinge bedienn mosn** {LtO}; **t Vlak** *en./* {LtO} = _____

(plaatsaanduiding in Enschede met luchtafweergeschut in WO2)

vlasdiezn *zn.m* {DT1} = _____

vlaskoeln *zn.n* {DmB:EJHS} = _____

vloch.t *zn.v* {=vlóch.t OTV GV3:JtM IT4 TLL MKb Znl Fln} = **1.** {IT4 DWs} vleugel; **de vlochn van nen voggel** {DWs}; **hee hef de vloch kapot** {IT4}; **hee is duur de vloch schotn** {IT4} = hij is door zijn vleugel geschoten; **met de vlochn wied oet** {THk} = met breed gespreide vleugels; **n haann klappn met ziene vlochn** {THk} **2.** {DWs :HBo} vlucht (spanwijdte); hoornvlucht; straal (van rondgaande beweging); **hee hef ne lange vloch.t** = hij heeft lange armen; **n oarnd haank op brede vlocht** {OLA}; **n oarnd haank op brede vlocht** {OLA}; **ne vloch.t as ne weendmö.le** {MKb} = grote reikwijdte (van de armen); **nen stoork hef ne onwieze vlocht** {:HBo}; **zik de vloch lös hounn** {Ksw} = _____ **3.** {OTV GV3:JtM TLL Fln} vlucht (het vluchten); **de vlocht nemn** {GV3:JtM} = vluchten; **ze hölpm em op de vloch.t** {TLL} = ze hielpen hem vluchten **4.** {IT4 BLB} vlucht (het vliegen); **dan mer de vloch.t noar veurtn** {Fln} =

_____ ; **dee he'k in de vloch schotn** {IT4} = die heb ik in de vlucht geschoten

5. {DWs} wiek (molen-); **de vlochn van ne möl** {DWs} **6.** {DWs} vliegwiel; **de vlocht van ne kafmöl | n spinweel | dreaikearn** {DWs} **7.** {DWm} _____ ; **doar zent n paar lösse vlochn bi-j** {DWm} = _____

vlochnknik *zn.m* {THk} = _____ ; **mekaar met kromn nek in de vlochnknik griepn** {THk}

vlotmoos *zn.m* {=vlòtmoos BJB:GJtB NTW} = **1.** {NTW} pierewaaier **2.** {BJB:GJtB}

_____ ; **dee deerne kan der wat met, dat is ne vlotmoos** {BJB:GJtB}

voddeboks *zn.v* {GvdV: Eig. 'voddelboks'? Verg. 'voddeldinge'.} = _____

voddekoezn *ww.z* {Rbb GvdV: Verg. 'kettelkoezn' en 'doalkoezn'.} = _____

(spel met voddendbal)

voedel *zn.v* {HWv} = _____ ; **ne voedel van ne vrouw** {HWv} = een slonzige vrouw

voes.t.e *zn.v* = **1.** vuist; **een de voes.t vuur n kop metn ov** {THk} = iemand een klap geven; **hee leut de voes op de toafel daal pleern** {DLL}; **los vuur de voeste** {PLA} = voor de vuist weg; uit het hoofd (iets zeggen); **rap met de voest** {OD1} = _____ ; **vuur de voest vort** {MKb} = voor de vuist weg; zomaar; **zik t gat met vuuste hounn | sloan ov** {TVH SBP} = zich stierlijk vervelen **2.** hand; **de voes drukn** = een hand geven; **de voest opstekn** {THk} = de hand opsteken; ?; **good wat in de leenkere voes** {NTW} = een flink stuk vlees; **in de voest** {DLL} = in z'n hand (etenswaar); **nen trad [worst] op de voes** {TLL Ksw} = een plak uit het vuistje; **oet de voest schietn** {DWs} = ergens buiten poepen (ruw.); **op de voest** {TEG :GvdV.JRo} = in z'n hand (etenswaar); **t bootram oet de voest etn** {DWs}; **wel ne voes in de hoed zetn** {MOM} = iemand

een handje helpen **3.** {DWS} want (vuisthandschoen); **voes.t.e vuust** {DWS} = door
 schaapherders in Engden gebreide wanten **4.** {DWS} _____ (onderdeel van
 een paardentuig) **5.** {TWG} _____ (onderdeel van een rosmolen)
vöggelscheetn *zn.o* {Roz} = _____
vormkoel.e *zn.v* {TWG} = _____
vorstel *zn* {DmB:KF} = _____
Vorthook *en.lm* {=vóddook GvdV: Verg. 'Brookhook'.} = _____ ; **n Vorthook**
en.p {DT1} = Tilligte (noordelijk deel)
voskop *zn.m* {IO2} = _____ ; **haal de bek, oaldn voskop** {IO2}
vreandeleù-volk *zn.o* = _____
vreesdeampken *zn.k* {PLA JbT:HK} = _____
vretvri-jer *zn.m* {TwC:HK} = _____
vröagebreur *zn.m* {BJB:GJtB/vröge-} = _____
vrömdelingschop *zn.v* {Roz} = _____
vrouwleusnuutken *zn.k* {BOD} = _____
vuurjoarskroed *zn.o* {VMn} = _____
vuustn *zn.n* {IO1} = _____ ; **zee waarn de vuustn van de rieders** {IO1} =

W

waagnböggel *zn.m* {DWS} = _____
wagonraain *zn.n* {LtO} = _____ ; **wie hadn der a verskeidnde moaln 's nachs**
achter de wagonraain lign te skuuln as de Mofn op oons skotn, a'w an t koln jatn waarn {LtO} =

waschen *zn.o* {WTD} = _____
waterbloas *zn.v* {TVT} = _____
waterig *bb* {ULT DNS GVT} = **1.** waterig (van ogen); **hee keek aait n betken waterig, net of e**
naar verkooldn was {DNS} **2.** _____ ; **mien waterig standpunt vaste hoaldn**
 {MKb} = _____
waterslag *zn.m* {Alg} = _____
weedom *zn* {Alg} = _____
weenkelzeut *zn.o* {LIT} = _____ ; **nen borrel weenkelzeut** {LIT} =

weezlik *bb* {AZJ} = _____ ; **hee loern en knipoogn zoo weezlik of e meer wus**
dan rechttoo {AZJ} = _____
wegkuiern *ww.z* {IO2} = _____ ; **dow mags mi-j nich meer wegkuiern met**
halve weur {IO2}

weidemännekes *zn.kn* {OrT} =
werklooznkas *zn.m* {DOB} =
weustnvader *zn.m* {IO2} = ; **dow oaldn weustnvader Antonius, dow leevn vearkn-Tönnies met den langn griez boord** {IO2}
widdewat *zn* {WTD GvdV: Verb. van 'wit/weet/wet iej wat?'?} =
(kinderspel)
wie-wa-woopn *kn* {OLA} =
wiedewage {WTD} =
wiefeloorn *ww.z* =
wiemnmoal *zn.o* {OTW} =
wiers *bw* {HWv} = ; **te wiers of te sniers** {HWv GvdV: *Plaatselijke verbastering? Verg. 'te lier of te zwier' achter 'liede'.*} = alles of niets
wiggewägn *zn.n* = ; **Almelose poepn goat noar t Vjenne hen zoepn, Almelose wiggewägn goat noar t Vjenne hen umme-lègn**
woezig *bb* {:HKm.6} = ; **ze bint wat woezig, sloapt nich vast** {:HKm.6}

Z

zeagnjoar *zn.o* {IO1} =
zeeknkas *zn.m* {DOB} =
zeuern *ww.z* {WTD} =
zeugn *ww.z* {WTD} =
zeverkloas *zn.m* {BJB:GJtB/zeewe-} =
zieder *zn.m* {OrT} = ; **nen hoogn zieder** {OrT} =
Ziene *en.m* {NGG} =
zoar *zn.o* {Roz} = ; **wat stekt dee kluurn mooi of tegn et zoar van de kastanjes en de leendn** {Roz}
zoddebokse *zn.v* {=zódd&bóks& WTD Gro:zoddezak=lui mens Gro:zorrezak=goedzak} =
zodn *zn.m* {=zódn WTD} = ; **in n|den zodn** {WTD :DJA} =
zogediesel *zn.m* =
zommernennige *zn.v* {WTD TLL GvdV: *In bron WTD staat 'de zomer mennige', terwijl 'zommer' onzijdig is in bron WTD. Eig. 'zommernännige'?*} =
zommerse *zn.o* {TWA:HK} =
zoo-an *ur* {Rbb} =
zoo-oet *ur* {Rbb} =
zunst {WTD GvdV: *Eig. als Duits 'sonnst'? Verg. 'umzeuns'.*} =

